

Кина ВАЧКОВА

Шумен, България

ХРИСТИЯНСКИ И МЮСЮЛМАНСКИ ЛИЧНИ ИМЕНА В ОБЩИНА ШУМЕН

Christian and Muslim personal names in the Municipality of Shumen

Object of analysis in the article are 1130 Christian and 849 Muslim names given to the newborn in the municipality of Shumen for the period 1990-2003. Presented are the trends in the male and female names, which are considered according to their frequency, origin, structure and semantics. Distinguished are the peculiarities of the two kinds of names in the region.

Keywords: Christian personal names, Muslim personal names, trends

В настоящия доклад чрез съпоставителен анализ ще представим съвременните тенденции при именуването на новородени в община Шумен с общо около 100 000 души население, обхващаща гр. Шумен и 26 села. Избрахме религиозен, а не етнически признак за назоваването на тези две основни групи лични имена (ЛИ), тъй като и едните, и другите се носят от лица от различни етноси¹. Така християнските се носят от българи, роми християни, арменци и др. единични представители на различни етноси, живеещи в общината, а мюсюлманските – главно от българските турци, от ромите мюсюлмани, също и от единични представители на други етноси. В Катедрата по български език към Шуменския университет бяха изследвани 1130 християнски ЛИ (ХЛИ), с които са именувани 9165 деца, родени в Шуменската община за периода 1900–2000 г. и 849 мюсюлмански ЛИ (МЛИ), с които са записани 2495 новоро-

дени в община в периода 1900–2003 г.² Съпоставителният анализ, който правим на тези имена, подредени в т. нар. Шуменски речник (ШР), е на няколко нива. Едното ниво е сравнението между ХЛИ и МЛИ в него. ХЛИ от ШР сравняваме с речника на Стефан Илчев, 1969 (РИ), на Йордан Заимов, 1988 (РЗ) на Николай Ковачев, 1995 (РК), на Татяна Калканова, 1996 (СР – софийски речник, тъй като представя ЛИ в столицата София). Мохамеданските ЛИ сравняваме с българския речник на Мюмюн Тахир (2002) и с достъпния ни турски речник “Türk kadın ve erkek isimleri. İstanbul” (Речник на турските лични имена), издаден в Турция през 1981 г. и съдържащ 15, 481 ЛИ (ТР). За термина “тенденция” приемаме дефиницията на Карл Гутшмит: “Тенденциите са насочени движения в езика в даден период, които могат да се отнасят както за минали състояния, така и за съвременното състояние на езика” (Гутшмит 1998: 98).

Тук ще представим тенденциите при двата вида имена по следните основни признаци: *честотност (повторяемост – неповторяемост), произход и структура.*

1. Честотност. Повторяемост – неповторяемост

Тенденцията към повторяемост и при ХЛИ, и при МЛИ определено е по-ясно изразена при мъжките.

1.1. От всичките 474 ХМЛИ 260 са повторяеми и се носят от 4577 новородени момчета (54%). С най-голяма повторяемост (над 100 пъти) са 6 МЛИ: *Георги* (172 пъти), *Николай* (146 пъти), *Калоян* (142); *Иван* (127), *Димитър* (119). Следователно 832 (близо 20%) момчета от разглежданите са именувани с 6 християнски МЛИ.

При християнските женски ЛИ (ХЖЛИ) 398 са повторяеми и се носят от 4113 момичета. Само 2 от тях са с повторяемост над 100 – *Десислава* (112 пъти) и *Виктория* (100), т.е. тези 2 имена се носят от 212 деца (48, 46%) – очевидно по-малко от най-честотните ХМЛИ (те са 6). Следователно се запазва валидната и за предишни десетилетия определено по-силна тенденция към повторяемост при ХМЛИ в сравнение с ХЖЛИ. За пълнота тук ще посочим и следващите 4 предпочитани

ХЖЛИ: *Мария* (82), *Габриела* (70), *Гергана* (56) и *Кристина* (56). Следователно 563 момичета са именувани с 6 ХЖЛИ.

Интересен е високият брой и процент на неповторяемите ХЛИ – 214; 45,147% ХМЛИ и 261; 39,605% ХЖЛИ. Сравнението с предишни изследвания (РК 1995; СР 1996) ни води до извода, че и в началото на ХХI в. при християнските ЛИ остава тенденцията голяма част от родителите (над 40%) да избират неповторяеми (уникални) имена за децата си, като тази тенденция е по-развита при ХЖЛИ.

Сравнението с 40-те най-предпочитани ХМЛИ в РК (Ковачев, 1995: 594-595) показва определени различия. Например МЛИ *Георги* измества от първото място *Иван*. Изпреварват го и *Николай* и *Калоян*. В списъка на РК липсват и следните 13 ХМЛИ, които откриваме след 40-те най-разпространени ХМЛИ в ШР: *Ивайло*, *Мартин*, *Виктор*, *Кристиян*, *Пламен*, *Даниел*, *Мирослав*, *Радослав*, *Павел*, *Галин*, *Живко*, *Милен* и *Евгени*. Общите имена в списъка на ШР и на РК са 26. Определено по-голяма близост показват първите 40 по честотност ХМЛИ в ШР и в СР (Калканова 1996: 135-136). И там първото място се заема от *Георги*, следвано също от *Николай*. *Иван* от първо в РК е отстъпило на пето място в РК, а в ШР е на четвърто място. Различните ХМЛИ сред първите 40 в ШР и СР са 10: в СР липсват *Калоян*, *Никола*, *Кристиян*, *Владислав*, *Павел*, *Мартин*, *Гали*, *Румен*, *Живко*, *Милен*, а общите са 30.

1.2. И при мюсюлманските ЛИ определено с по-голяма повтораемост се характеризират също МЛИ – от всичките 455 ММЛИ 202 (44,4%) са повторяеми и се носят от 1069 новородени. Най-предпочитаното от изследваните 393 ММЛИ е *Мехмед* (дадено на 36 момчета), следвано от *Ахмед* (34), *Октай* (31), *Айхан* (30), *Хасан* (26), *Исмаил* (24). Следователно 171 (близо 17%) от новородените са именувани с 6 ММЛИ.

При ЖМЛИ повторяеми са 183, носени от 943 новородени момичета. 9 от тях се срещат над 20 пъти. Най-предпочитаното ЖМЛИ е *Елис* (бърза, лека като вятъра, 50), следвано от *Сибел* (42), *Айлин* (38), *Мюхтебер* (32), *Мелиса* (28), *Арзу* (27), *Фатме* (25), *Хюкия* (23), *Мелис* (20).

Сравнението с речника на Мюмюн Тахир (Тахир 2002), който обхваща всички мюсюлмански имена в България, първите 2 най-честотни имена в него (*Мехмед* и *Ахмед*) са най-честотни и в ШР. Има обаче и различия. Третото в ШТ *Октай* в РТ е чак на 69-то място. Четвъртото

в ШР е *Айхан*, а в РТ то е на 39-то място. Четвъртото в РТ е *Али*, а в ШР то е на 19-то място. В списъка на повторяемите ММЛИ в ШР са регистрирани и следните, които липсват в РТ: *Адилян, Айдънджан, Айтун, Алиосман, Аян, Бейджан, Емрал, Мердин, Мерсин, Тунай, Ферай*.

Различия се наблюдават и при МЖЛИ. В РТ първо място по честотност заема *Айше*, а в ШР то е 14-то по ред, като първо е *Алис*, което в РТ е твърде назад по честотност. Второ в РТ е *Емине*, а в ШР то е на 14-то място. Сред 10-те най-честотни ЖМЛИ в ШР и в РТ съвпадат само 2 – *Емине* и *Фатме*.

Неповторяемите ММЛИ в ШР в преобладаващия брой случаи не са непознати – просто в този период те са били дадени само на по едно новородено. По-интересни са новите неповторяеми ММЛИ като *Емре, Джанер, Емрах, Онур, Умут; Ачелия, Бесте, Гамзе, Деря, Ербу, Елиф, Есра, Мелиса* и др., които очевидно са проникнали през последните години от турските медии и са носени от известни чрез тях звезди на музикалния, филмовия и спортния свят. Докато при ХЛИ в Шуменската община повторяемите ЛИ (252 мъжки и 398 женски) са повече в сравнение с неповторяемите (214 мъжки и 261 женски), при МЛИ отношението е обратно – повторяемите (202 мъжки и 163 женски) са по-малко в сравнение с неповторяемите (253 мъжки и 230 женски). Интересна особеност на МЛИ като цяло е, че редица от тях представят фонетичен или съкратен вариант на други имена, най-често повторяеми: *Абдула (Абдулах), Аднян (Аднан), Билян (Бюлент), Гьоккан (Гьокхън), Джунает (Джюнейт), Ибраим (Ибрахим), Йостжан (Йозджан), Мюхнюн (Мюмюн), Охтай (Октай), Танджу (Танжу), Атче (Атидже), Гюлай (Гюляй), Джейля (Джейлян), Евр, (Ебру), Мелеса (Мелиса), Мийрям (Мирям), Синием, Сийнем (Синем)* и др. Това вероятно се дължи на непознаване на нормите в турския книжовен език и предаването им по устен път.

Друга характерна особеност на ММЛИ в ШР е наличието на такива имена (обикновено неповторяеми), които не срещаме нито в РТ, нито в ТР: *Анул, Атил, Бисляр, Емру, Тедрин, Ара, Деха, Илексен, Назели, Нура* и др. Те заслужават по-специално внимание, тъй като очевидно са възникнали и се предават по традиция на местна почва.

2. Произход

2.1. Най-общата класификация на българските ХЛИ е: домашни (прабългарски, стари славянски, от по-късен домашен произход) и заети (стари календарно-християнски и новозаети от различни езици) (Вътов 1998: 250-251). Специфично е положението на старите календарно-християнски имена. Те са заети още от времето на покръстването (ѸХ в.), отдавна са утвърдени в личноименната система на българите, поради което само условно могат да бъдат отнесени към чуждите.

Сред най-популярните ХМЛИ в ШР най-многобройна е групата на следните стари календарно-християнски имена (от гръцки и латински произход), подредени по честотност: *Георги, Николай, Иван, Александър, Йордан, Мартин, Петър, Симеон, Христо, Виктор, Стефан, Васил, Михаил, Атанас, Тодор, Павел, Ангел*. Народни славянски имена са: *Красимир, Стоян, Пламен, Борислав, Росен, Живко* и др. Прави впечатление също присъствието на МЛИ, носени от български владетели, като: *Калоян, Ивайло, Петър, Асен, Симеон, Борислав*, на известни исторически личности (*Александър*), както и на имена със значение мъжественост, царственост, победоносност (*Васил, Виктор, Атанас*). Погледът към неповторяемите ХМЛИ показва далеч по-пъстра картина. Наред с традиционни, чиято честотност напоследък е намаляла (*Аврам, Божил, Върбан, Герчо, Драгой, Енчо, Манол* и др.), там откриваме значително многообразие от новозаети чужди ЛИ: латиноамерикански като *Брандо, Кристиан-Роберто, Ромарио, Роналдо*; славянски като *Альоша, Анджей, Бобан, Милорад, Никита, Олег*; италиански като *Паоло, Ромео, Джулио*; френски като *Жулиен, Жулиян Ив, Марсел, Мариел*; гръцки като *Артаки, Орфей, Димитриус, Янис*; английски като *Марк, Джордж, Майкъл*; немски като *Патрик, Петер*; екзотични като *Невелин, Нелиандър, Теоман*. Някои от новозаетите имена срещаме и в списъка на повторяемите, което говори за тенденция към закрепването им в системата на българските антропоними: *Антонио – 13, Дейвид – 7, Алекс – 6, Силвестър – 6, Алберт – 3, Алберто – 3, Джулиян – 2* и др. Най-често това са имена на герои от романи и филми, на футболни звезди (като *Ромарио* и *Роналдо*), а две новородени момчета са именувани *Гунди* (прякор на известния наш футболист).

Анализът откъм произход на най-честотните ХЖЛИ в ШР също показва традиционност, но тя е изразена по-особено в сравнение с ХМЛИ. Голяма част от тях са производни – женски вариант на съответното ХМЛИ: *Габриела* от *Габриел*, *Михаела* от *Михаил*, *Йана* от *Йоан*, *Александра* от *Александър*, *Ивелина* от *Ивелин*, *Марина* от *Марин*, *Емилия* от *Емил*, *Даниела* от *Даниел* и др. Непроизводните календарно-християнски имена са по-малко: *Мария*, *Елена*. Други (*Надежда*) са калки от гръцки. Голяма е групата на народните по произход ХЖЛИ, които обикновено са благозвучни и по значение пожелателни (за нежност, красота, сила, благородство): *Гергана*, *Пламена*, *Деница*, *Росица*, *Красимира*, *Румяна*, *Мила*, *Ралица*, *Елица*, *Галя*, *Милена*, *Цветелина*, *Боряна*. Редица от ХЖЛИ са от чужд произход, но са адаптирани към българската словообразователна, морфологична и фонологична система: *Виктория*, *Кристина*, *Полина*, *Силвия*, *Вероника*, *Симона*, *Грациела*, *Емилия*, *Даниела* и др. Голяма част от тях са навлезли в български по книжовен път. Прави впечатление, че в РЗ срещу редица от най-разпространените днес ХЖЛИ е посочено, че се срещат рядко (до средата на ХХ в.): *Виктория*, *Михаела*, *Габриела*, *Йоана*, *Йоанна*, *Пламена*, *Боряна*, *Даниела* и др. Всички те през последните десетилетия са станали едни от най-предпочитаните.

Най-предпочитаното ХЖЛИ в ШР е *Десислава* (в РК второ по честотност). При много от родителите то се свързва с красивата болярка “севастократорица и ктиторица”, изобразена в Боянската църква. Прави впечатление появата на името *Даяна*. В РЗ името *Даяна* липсва, в РК е посочено, че се носи само от 9 жени в цялата страна. В СР е 242 по ред. В ШР обаче то е на 20-то място и с него са именувани 34 новородени момичета. Най-вероятно значителното му увеличаване се дължи на популярността на английската принцеса *Даяна*.

При неповторяемите ХЖЛИ прави впечатление присъствието на новозаети интернационални имена в англо-американски вариант: *Джаниет*, *Дженифър*, *Джеси*, *Марая*, *Меги*, *Мелани*, *Нанси*, *Стефани*, *Сюзан* и др., проникнали вероятно чрез имената на популярни героини от филми и романи, а също и по подражание на известни жени. Друга очертаваща се тенденция е увеличаването броя на чуждоезикови имена (френски, немски, английски, италиански и др.) без адаптация към българския език:

Грети, Ивон, Изабел, Ирене, Кристине, Мелилин, Сюзан и др. Някои от тях са повторяеми, което показва тенденция към установяване: *Памела (8), Жаклин (7), Изабела (5), Паола (4), Жанет (3), Кристин (3), Ирен (3)* и пр. В списъка на повторяемите ХЖЛИ присъстват и необичайни имена (новообразувани и заети): *Андромеда, Галиана, Демила, Дийолина, Донелия, Жестислава, Ивиана, Красиела, Неолина, Роситела, Светлозария, Тиана* и др. Някои от тях са заети, а други са съставени (не винаги сполучливо), най-често за да удовлетворят изискването да съдържат буквата на баба или дядо.

2.2. По произход мюсюлманските ЛИ също се делят на домашни и чужди, които от своя страна са стари (традиционни) и нови. Традиционните са турски, арабски, персийски, гръцки, персийско-арабски, арабско-персийски. Сред новите се срещат интернационални и новосъставени нестандартни. Сред 10-те най-популярни повторяеми ММЛИ от ШР преобладават от арабски произход (6 ЛИ): *Мехмед, Ахмед, Хасан, Исмаил, Мустафа и Хюсеин*. Те са свързани с Исляма. От 10-те най-предпочитани ЖМЛИ едно е от арабски произход (*Фатме*) и едно от персийски (*Арзу*). 2 са с неясна етимология (*Мюхтебер* и *Хюкия*) и не присъстват в РТ и в ТР. Останалите 6 ЖМЛИ са турски: *Елис (Йелиз), Сибел, Айлин, Мелис, Емине, Ербу*.

Някои МЛИ представят съчетания от части на имената на бабата и на дядото. Такива имена се възприемат като безсмислени и претенциозни: *Мейнур* (Мейрем и Нурхан), *Севнур* (Севим и Нурхан), *Юмие* (Юмгюл и Шериф) и др.

В ШР се наблюдават и няколко интернационални имена, давани на новородени от мохамеданската общност: *Мелиса, Мерлин, Джейми, Ясмин* и др. Най-разпространеното сред тях е *Мелиса*, дадено на 28 новородени момичета. Обикновено родителите не знаят произхода и етимологията на името, но са го предпочели вероятно поради неговата благозвучност. Следователно и тук е налице тенденция към интернационализация, но тя е много по-слабо изразена от същата тенденция при ХЛИ в Шуменската община. И в двете групи преобладава тенденцията към автохтонизация, като при МЛИ тя е по-силно изразена.

3. Структура

3.1. В структурно отношение и в двете групи определено преобладават простите по строеж ЛИ, съставени от корени и афикси. Такъв например е строежът на 34 от най-популярните ХМЛИ в ШР. Само 6 от тях са композити, като преобладават с втора част *-слав* (домашен славянски модел): *Красимир, Мирослав, Борислав, Владислав, Станислав, Радослав*. При ХЖЛИ също доминират простите по състав: от 40-те най-предпочитани 37 са прости. Три са композити: *Десислава, Красимира и Станислава*. Най-предпочитаният втори компонент в композитите е *-слава*, женският вариант на *-слав*, следван от *-ира* (*Красимира, Добромира, Цветомира* и др.), *-дара* (*Божидара*), *-веста* (*Благовеста*), *-мила* (*Петромила*). Двойните ХЖЛИ са повече от мъжките и са сред неповторяемите: *Ана-Мария, Анамария, Десислава-Девора, Дона-Мария, Мария-Магдалена, Мари-Елен, Патришиа-Марая*). Мотивите за избора на родителите им най-често са удовлетворяване на изискването за подновяване името (буквата) на двете баби. Има обаче и по-специфични. Така например *Десислава-Девора* е избрано от майката интелектуалка, тъй като задоволява няколко изисквания: традиционно българско и християнско (носено от майката на Иван-Асен); двете му части започват с началната буква от името на дядото (Дочо); дълго е и отговаря на схващането, че колкото по-дълго е името, толкова повече шансове се дават на детето.

3.2. Тъй като в тюркските езици няма род, имената се различават по значение. Когато женско име е производно от мъжко, обикновено се поставя окончанието *-е*: *Бедрие < Бедри, Джемиле < Джемил, Сабрие < Сабри* и пр. Ако пък съдържа съставката *гюл* (роза), то без съмнение е женско, като *Гюла* (роза), *Гюлай* (лунна роза, с усмивка като луна), *Севгюл* (обичаща розите), *Шенгюл* (красива роза), *Юмюгюл* (майка на розите) и пр. Ако пък съдържа съставката *ер* (войник), *джан* (душа) или *хан* (мощ, сила) имената са мъжки: *Ерсин* (юнак), *Джейхан, Алиджан, Велиджан, Бейджан* и др.

Предпочитани са простите по строеж МЛИ. При повтаряемите ММЛИ само 30 са сложни (с два корена, най-често срещани: *джан, ер, ай, хан*): *Гюрджан, Динчер, Айджан, Бейхан* и пр. В тази група ММЛИ са регистрирани и 3 двойни имена (изписани слято): *Айдънджан, Алиджан, Алиосман*, но те са със слаба честотност. И при ЖМЛИ преоблада-

дават простите (с и без афикси). Сложните са 23 с най-повторяеми компоненти *гюл* (*Есенгюл*), *нур* (*Гюлнур*). Обикновено мъжката съставка *джан* срещахме и при женски имена (*Севджан*). В тази група е регистрирано 1 двойно ЛИ (*Сибелджан*) и 1 съкратено *Фани* (*Фатме*).

4. Семантика

Основното разделение на имената според семантиката им е на пожелателни и защитни. В пожелателните имена е вложено желанието на родителите за бъдещето на детето. Според Н. Ковачев пожелателните имена се делят на 5 групи: за развиване на определени физически качества, за развиване на положителни качества (сила, твърдост, доброта, веселост, честност, нежност), за достойно място в семейството и обществото, за крепко здраве и дълголетие в живота и по видове дървета, цветя и билки (Ковачев 1995: 5).

4.1. Като пожелателни християнски ЛИ сред разглежданите можем да определим: *Виктор, Стоян, Росен, Радослав, Галин, Румен, Живко, Милен, Веселин, Венцеслав, Радостин, Добромир, Любомир, Боян, Камен, Иво, Цветан, Здравко, Огнян, Добрин, Траян, Велико, Славен, Стойко, Стражимир, Желязко* и пр.; *Виктория, Деница, Румяна, Галя, Милена, Боряна, Надежда, Галина, Мила, Светла, Светлана, Надя, Розалина, Радка, Сияна, Бояна, Славена, Вяра, Весела, Радослава, Светломира, Стоянка* и пр. На дървета, цветя, билки, скъпоценни камъни и благородни метали са кръстени деца с имена като: *Калин, Цветан, Цветомир, Бисер, Златомир, Цветелин, Невен, Злати, Златин, Зюмбюл, Явор, Върбан, Цветодар, Цветослав* и пр.; *Цветелина, Ралица, Ивелина, Виолета, Калина, Цвета, Розалина, Лиляна, Невена, Ели, Лили, Светомира, Златина, Лилия, Даля, Теменужка, Златка, Елка, Златомира, Розалия, Розета, Бисерка* и пр.

Свързани с християнската религия и християнския календар са: *Георги, Николай, Димитър, Петър, Христо, Никола, Васил, Михаил, Атанас, Тодор, Павел, Божидар, Борис, Теодор, Кирил, Давид, Богдан, Лазар, Йоан, Богомир, Богослав, Божил* и пр.; *Мария, Теодора, Йоанна, Катерина, Христина, Рая, Християна, Божидара, Благовеста, Богдана, Мария-Магдалена* и пр.

4.2. Класификацията на Ковачев можем да илюстрираме със следните мюсюлмански ЛИ: за обща телесна красота – *Гюзел* (красавица); сила, смелост – *Ерджан* (смел, безстрашен), *Йълмаз* (безстрашен), *Динчер*, *Ердинч* (твърд, безстрашен), *Зафер* (победа); жизненост, веселост – *Шенгюл* (весела роза), *Шеер* (весел мъж), *Неше* (радост) и др.; за дълголетието в живота – *Яшар* (безсмъртен). Някои от мюсюлманските ЛИ сами по себе си означават хубави и приятни неща, например: цветя – *Зюмбюл*, *Ясемин* (жасмин), *Ачелия* (азалия), всички ЛИ с компонент *гюл* (роза); природни обекти – *Дениз* (море), *Мелтем* (топъл вятър), *Бора* (буря) и др.; небесни светила – в *Йълдъз* (звезда), всички ЛИ с компонент *ай* (луна).

Немалка част от мюсюлманските ЛИ с оглед на семантиката си са свързани с религията. При мъжките ЛИ такива са *Рамадан* (Рамазан), *Реджеб*, *Шабан* (месеци от мюсюлманския календар); *Мохамед* (последният пророк на Аллах); *Мюсюм*, *Мюмюн* (букв. мюсюлманин, вярващ). Сред женските имена също има такива, свързани с Исляма, напр. *Милям* (Мирем – Дева Мария в Корана, където се посочва, че била избрана от Аллах “сред жените на световите”; *Фатме* (Фатима – най-малката дъщеря на пророка Мохамед), *Хатидже* (съпруга на Али и майка на Хасан и Хюсеин); *Хаджер* (Аджер и блейската Агар, наложница на Авраам и майка на Исмаил); *Хава* – (библейската Ева, съпруга на Адем/Адам) и др. Сред коментираните лични имена има и такива, които нямат никакъв смисъл. Някои от тях са образувани по следния начин: родителите, без да се съобразяват с традиционните имена, наричат детето си, използвайки първите срички на собствените си имена, например: *Мейнур* – от Мейрем и Нурхан, *Невгюн* – от Невин и Гюнер, *Севнур* – в Севим и Нурхан, *Юмие* – от Юмгюл и Шериф и т.н.

По значение мюсюлманските имена са обикновено пожелателни: при женските за красота, кроткост, разумност, а при мъжките за сила, юначество, богатство: като *Гюзел* (красавица), *Карагъоз* (черноока), *Зекие* (умна, разумна), *Емел* (мечта, цел), *Кямиле* (съвършена), *Медиха* (хвалена, харесвана), *Севинч* (радост), *Севгинар* (обичана и сладка като нар), *Халиме* (кротка, хрисима); *Сервет* (богат), *Али* (възвишен, висш), *Бахтияр* (щастлив), *Метин* (здрав, силен), *Мустафа* (избран, харесван), *Айсун* (чист, бляскав) и пр. Друга част от мохамеданските имена са

свързани с исляма: *Мохамед* (последния пророк на Аллах), *Рамадан*, *Реджеб*, *Шабан* (пророци на Аллах), *Хава* (библейската Ева, съпруга на Адем – Адам), *Мириям* (привързана към религията), *Мюмюне* (вярваща, мюсюлманка) и др.

5. Заключение

В заключение ще обобщим, че при избора на име на новородените като цяло родителите в Община Шумен през анализирания период са проявили добър вкус. И при християнските, и при мюсюлманските ЛИ преобладават традиционните, благозвучните и носещи добро послание ЛИ. Родителите се водят предимно от прагматични (социални), структурни и естетически съображения. Известна специфика (придвижване на отделни имена в скалата за честотност) показва противопоставянето *повторяемост – неповторяемост*. Това движение е показателно за съвременния вкус към именуването и не нарушава ядрото на системата.

Интересно е, че някои от срещаните в Шуменско мюсюлмански ЛИ не откриваме в достъпните ни турски речници, което подсказва известна специфика на българските мюсюлмански ЛИ от този край: *Айлен*, *Баксел*, *Кемран*, *Амиде*, *Емира*, *Миврет*, *Мюхтебер*, *Хюкия* и др.

Обикновено имената се предават по традиция, но напоследък се наблюдават известни проблемни явления. При противоположните тенденции *автохтонизация – интернационализация* преобладава тенденцията към автохтонизация, по-ярко проявена при мюсюлманските ЛИ. По отношение на структурата трайно се запазва предпочитанието на простите по строеж, следвани от композитите. Тенденцията за съставяне на двойни ЛИ е слабо изявена.

Същевременно набеязаните тук тенденции би трябвало да са книжовноезикови, тъй като се отнасят до официална система от ЛИ в Република България. Тя обаче не е строго регламентирана. Основният държавен юридически документ е “Закон за имената на българските граждани” (ДВ, бр. 20, 2000). Той е твърде демократичен, като регламентира правото собствено име да се определя от родителите. Единствената забрана в него е назоваването с имена, “... осмиващи, опозоряващи, обществено неудобни или несъвместими с достойнството и традицията на българския

народ”. Липсват обаче ясни критерии кои имена следва да се отнасят към посочените. Това е оставено единствено на мнението на административното лице, което регистрира новороденото и обикновено не се намесва³. Засилването на тенденцията към интернационализация, наличието на имена, несъответстващи на традиционната личноименна система в Република България, издаващи недобър вкус и пр. проблеми, обуславят необходимостта от привличане в процеса на именуване на специалисти, в дейност за възпитаване на добър вкус към избора на ЛИ, както и административни инициативи за улесняване при избора от родителите на подходящи ЛИ.

Бележки

¹ Религиозен признак (наред с етнически) е избрал и Л. Селимски в монографията си “Християнските имена у българите католици. Катовице” 1999 (Селимски 1999).

² Списъкът на разглежданите християнски ЛИ е публикуван в статията на К. Вачкова “Тенденции в съвременната българска личноименна система” (Вачкова 2001, с. 137-147), на мюсюлманските в дипломната работа на Мийрям Ехлимен Зекерие “Тенденции при мохамеданските лични имена (имена на новородени в община Шумен – 1990-2003)” с научен ръководител К. Вачкова, защитена през 2004 г. в Катедрата по български език на Шуменския университет.

³ В устно свидетелство служителка, която записва новородени в Шуменската община, сподели, че тя и колежките ѝ никога не се намесват против волята на родителите.

Библиография

Вачкова 2001: Вачкова, К. Тенденции в съвременната българска личноименна система. – В: Отговорността пред езика I, Шумен 2001, с. 129-147.

Вътов 1998: Вътов, В. Лексикология на българския език. В. Търново.

Гутшмит 1998: Гутшмит, К. Понятието тенденция в Пражката лингвистична школа и неговото значение за изучаването на славянските книжовни езици: – В: Slavica Pragensia ad tempora nostra. Praha 1998, s. 97-102.

Займов 1988: Займов, Й. Български именник. С.

Илчев 1969: Илчев, Ст. Речник на личните и фамилни имена у българите. С.

II. АНТРОПОНИМИЯ

Калканова 1996: Калканова, Т. Популярно ли е твоето име? С.

Ковачев 1995: Ковачев, Н. Честотно-etimологичен речник на българските лични имена. Велико Търново.

Селимски 1999: Селимски, Л. Християнските имена у българските католици. Катовице.

Тахир 2002: Тахир, М. Тълковен и честотен речник на турските лични имена в България.

Türk 1981: Türk kadın ve erkek isimleri. Istanbul.

Проф. д-р Кина Вачкова чете лекции по съвременен български език, история на българския книжовен език, теория на книжовните езици в Шуменския университет “Епископ Константин Преславски”.

Адрес за кореспонденция: vachkova@shu-bg.net